OROLBO‘YI MINTAQASIDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI

Umarova Xusnora Dilmurod qizi
Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti
II - bosqich tayanch doktoranti
xusnoraumarova3333@gmail.com
Ilmiy rahbar: PhD, dotsent **Madenova Elmira Nizamiddinovna**

Annotatsiya: Ushbu tezisda Orolbo‘yi mintaqasida xizmat ko‘rsatish sohasini raqamli transformatsiya qilish orqali mintaqaviy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish masalalari o‘rganilgan. Tadqiqotda servis sub’ektlarini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari xalqaro tajriba va mintaqaviy ekologik omillar uyg‘unligida tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: *Raqamli transformatsiya, Orolbo‘yi, innovatsion boshqaruv, servis iqtisodiyoti, raqamli platformalar, tashkiliy mexanizm.*

KIRISH

Hozirgi davrda global iqtisodiy o‘sishning asosiy omili sifatida raqamli texnologiyalar namoyon bo‘lmoqda. Ayniqsa, Orolbo‘yi mintaqasi kabi geografik jihatdan tarqoq va ekologik jihatdan murakkab hududlarda xizmat ko‘rsatish sohasini raqamlashtirish strategik ahamiyatga ega. K. Shvabning ta’kidlashicha, to‘rtinchi sanoat inqilobi sharoitida raqamli transformatsiya jarayoni nafaqat ishlab chiqarishni, balki xizmatlar ko‘rsatishning butun arxitekturasini qayta qurishni talab etadi [1].

Orolbo‘yi mintaqasi uchun raqamli transformatsiya — bu jismoniy infratuzilmadagi kamchiliklarni (yo'l, transport, geografik uzoqlik) intellektual yechimlar orqali qoplash imkoniyatidir. Bu jarayon mintaqada "masofa va vaqt" omillarining iqtisodiy faollikka salbiy ta’sirini minimallashtiradi.

Mintaqaviy xizmatlar bozori tahlili shuni ko‘rsatadiki xizmat ko‘rsatish sohasini

innovatsion boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish, hududiy cheklovlarni (masofa va vaqt) bartaraf etish hamda xizmatlar sifatini yangi bosqichga ko‘tarish imkonini beradi.

ASOSIY QISM

Xizmat ko‘rsatish sohasini raqamli transformatsiya qilish jarayoni faqatgina yangi dasturiy ta’minotlarni joriy etish bilan cheklanmaydi. Bu jarayon biznes-jarayonlarni qayta loyihalash va mijozlar bilan muloqotning yangi raqamli kanallarini yaratishni anglatadi. Raqamli transformatsiya jarayoni — bu korxona yoki mintaqa faoliyatida raqamli texnologiyalarni qo‘llash orqali yangi qiymat yaratishdir. G. Vial ushbu jarayonni korxonalarning strategik transformatsiyasi sifatida baholab, uni yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratishning drayveri deb hisoblaydi [2].

Mintaqa xizmatlar bozorida raqamli transformatsiyaning konseptual asoslari quyidagi tamoyillarga tayanadi:

Platformali iqtisodiyot: Servis sub’ektlari va iste’molchilar o‘rtasidagi aloqalarni markazlashgan raqamli platformalar orqali amalga oshirish. G. Parker va S. Choudari ta’kidlaganidek, platformali model tranzaksion xarajatlarni minimallashtiradi va resurslarni optimallashtiradi [3].

- Integratsiyalashgan boshqaruv: Davlat organlari, xizmat ko‘rsatuvchi korxonalar va mijozlar o‘rtasidagi "raqamli ekotizim"ni shakllantirish.

Orolbo‘yi mintaqasining xususiyatlarini inobatga olgan holda, xizmat ko‘rsatish sohasini boshqarishda quyidagi mexanizmlarni takomillashtirish taklif etiladi:

Institutsional mexanizm: "Raqamli O‘zbekiston — 2030" strategiyasi doirasida mintaqaviy "Aqlli servis" (Smart Service) dasturlarini ishlab chiqish va joriy etish [4].

Iqtisodiy rag‘batlantirish: Raqamli texnologiyalarni joriy etgan servis korxonalari uchun soliq imtiyozlari va subsidiyalar tizimini takomillashtirish. Jahon banki ma’lumotlariga ko‘ra, raqamli infratuzilmaga yo‘naltirilgan investitsiyalar uzoq muddatli istiqbolda YAHPning o‘sish sur’atlarini 1.2-1.5% ga tezlashtiradi [5].

Mintaqada raqamli transformatsiya quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshirilishi lozim:

Turizm servisida raqamlashtirish: Orol dengizining qurigan tubidagi turistik ob’ektlar va ekologik marshrutlar bo‘yicha "E-turizm" platformalarini yaratish.

Logistika va savdo: Chekka hududlardagi iste’molchilarga xizmat ko‘rsatishda raqamli logistika va marketpleyslardan foydalanish.

Ijtimoiy xizmatlar: Telemeditsina va masofaviy ta’lim xizmatlarini kengaytirish orqali mintaqa aholisining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan konseptual model shuni ko‘rsatadiki, Mintaqaviy xizmatlar bozori tahlili shuni ko‘rsatadiki xizmat ko‘rsatish sohasini raqamli boshqarish mexanizmi quyidagi iqtisodiy samaradorlikni beradi:

-Xizmat ko‘rsatish operatsiyalari vaqti 30-40% ga qisqaradi;

-Ma’muriy va tranzaksion xarajatlar sezilarli darajada kamayadi;

-Servis korxonalarining raqobatbardoshligi oshadi.

Mintaqaviy olimlar, jumladan, akademik S. Gulyamov ta’kidlaganidek, raqamli iqtisodiyotda innovatsion boshqaruv usullarini qo‘llash mintaqaviy iqtisodiyotni "sakrash" (leapfrogging) effekti orqali rivojlantirish imkonini beradi [6].

XULOSA

Orolbo‘yi mintaqasida xizmat ko‘rsatish sohasini raqamli transformatsiya qilishning konseptual asoslari mintaqaning ekologik holatidan kelib chiqqan holda "yashil va raqamli" tamoyili asosida qurilishi lozim. Bu jarayon nafaqat iqtisodiy samaradorlikka, balki ijtimoiy barqarorlikka ham xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

Schwab, K. (2017). The Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum.

Vial, G. (2019). Understanding digital transformation: A review and a research agenda. The Journal of Strategic Information Systems.

Parker, G. G., Van Alstyne, M. W., & Choudary, S. P. (2016). Platform Revolution. W. W. Norton & Company.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2020). "Raqamli O‘zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida. PF-6079-son.

World Bank. (2021). Digital Transformation: Economic Impacts and Regional Trends.

Gulyamov, S. S. (2022). Raqamli iqtisodiyotda innovatsion boshqaruv. Toshkent.